

НОВЕ БАЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Сучасний етап революційних змін і реформ державного управління, середньої та вищої школи, структури і напрямів підготовки юристів, працівників правоохоронних органів вимагає поглибленого знання нашої історії, передусім генези і трансформації державності в Україні, її законодавчого утвердження та конституювання.

Новий навчальний посібник завідувача кафедри історії держави і права Національної академії внутрішніх справ України О. Кузьмінця та доцента цієї ж кафедри В. Калиновського, що вийшов нещодавно у видавництві “Україна” і рекомендований Міністерством освіти і науки України*, є синтезом останнього слова юридичної та історичної науки, а також особистих наукових здобутків авторів.

У рецензованому підручнику автори на основі детального аналізу правового, політичного і, частково, соціально-економічного становища населення України поставили за мету проаналізувати трансформаційні процеси, що відбувалися в Українській державі протягом тисячоліть, викристалізувати нерозривні зв’язки і політичну лінію переходу від однієї ланки та форми державного організму до іншого, розкрити їх правове забезпечення.

Використовуючи досягнення новітньої історіографії, автори детально охарактеризували генезу нашої держави, відсуваючи її у часі до політичного життя трипільців. Поряд з аналізом державницького курсу провідних політичних діячів України широко подаються правове забезпечення функціонування державно-політичних об’єктів, формування законодавчої, документальної бази та юридичне оформлення Української держави. Наведений авторами фактичний матеріал, добре обґрунтовані висновки до розділів та параграфів підручника спростовують твердження ряду прорадянськи налаштованих істориків та юристів про неспроможність нації творити свій державний організм.

Логічно аналізуючи історико-правові акти та їх дію на теренах України, автори нового підручника з історії держави і права прослідковують нерозривний зв’язок між “Руською правдою”, Литовськими статутами, Конституцією Пилипа Орлика та документами українських урядів періоду революції 1917-1921 років. У підручнику звернуто увагу на рубіжні дати “перемог і поразок” української державності. Поряд із цим автори логічно підводять студентів до думки про те, що ліквідація автотомії, а відтак і державності в Україні, починаючи з другої половини XVII ст., поступово трансформувала і правові документи, в першу чергу, литовські статuti, нівелювала норми звичаєвого права, яке у нових політичних умовах XVIII-XIX ст. замінювалося нормами та правовими актами Російської імперії. Водночас підкреслюється, що і литовські статuti, і звичаєве право продовжували діяти в Україні паралельно із впровадженням російського законодавства.

У підручнику переконливо заперечується “прогресивне” значення Переяславської ради та “возз’єднання” України з Росією, що досі побутує в історичній, юридичній та політичній літературі як України, так і Росії. Цей історичний “крок назад” розглядається авторами в історичній перспективі, прослідковуються етапи та віхи подальшої ліквідації царизмом устоїв української державності. Загалом у навчальному посібнику на основі значного документального матеріалу – архівних і опублікованих документів, частина з яких вперше запроваджена до наукового обігу, розкривається об’єктивний і суперечливий процес розвитку державного організму, становлення і трансформації його політичних структур та органів державної влади в Україні, формування політико-правової основи функціонування нашої державності, прогресивність українського права.

Значно полегшить вивчення історичного матеріалу студентами та курсантами наявність у підручнику об’ємного додатку, в якому містяться витяги з багатьох правових документів, що відображають процес конституювання Української держави з найдавніших часів до наших днів.

Широке коло висвітлених питань і проблем з історії держави та права України, новітні висновки та узагальнення, зроблені у посібнику, визначають як наукову, так і навчальну цінність цього видання. Це, безперечно, приверне увагу до підручника не лише студентів та курсантів юридичних навчальних закладів, викладачів історії та науковців, але і широке коло читачів, що цікавляться проблемами історії України, її державності та українського права.

* Кузьмінєць О., Калиновський В. Історія держави і права України / Навчальний посібник. – К.: Україна, 2002. – 446 с.